

21-Cİ ƏSRİN ƏVVƏLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANIN İQTİSADI İNKİŞAFI

Xudaverdi Bəşir oğlu Lazımov

ADPU Şamaxı filialı

lazimovx50@gmail.com

Xülasə

Ümumilli lider Heydər Əliyevin siyasi kursunu layiqincə davam etdirən İlham Əliyev də prezident seçildikdən sonra Azərbaycan Respublikasının müstəqil dövlət kimi beynəlxalq aləmdə xüsusi nüfuza malik olmasında Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün tanınmasında Azərbaycan dövlətinin daxili və xarici siyasətinin inkişafında böyük işlər görmüşdür. 2003-cü ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə xalqımız misilsiz nailiyyətlərə imza atmışdır. Son 20 ildə həyata keçirilmiş ardıcıl və məqsədyönlü siyasi kurs ölkəmizin sürətli və dayanıqlı inkişafını, güclü iqtisadi potensialın formalaşmasını, müasir cəmiyyət quruculuğunu, vətəndaşların rifahını, təhlükəsizlik və müasir ordu quruculuğu kimi məsələlərin effektiv həllini təmin etmiş, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu yüksəltmiş dünyada strateji əhəmiyyəti artmışdır.

Açar sözlər: iqtisadi inkişaf, islahatlar, müqayisəli rəqəmlər, artım.

Summary

Ilham Aliyev, who duly continued the political course of national leader Heydar Aliyev, after being elected as the president, has done great work in the development of the domestic and foreign policy of the Azerbaijan state, in the recognition of the territorial integrity of Azerbaijan, in the recognition of the territorial integrity of the Republic of Azerbaijan as an independent state in the international world. In 2003, under the leadership of the President of the Republic of Azerbaijan Mr. Ilham Aliyev, our people achieved unparalleled achievements. The consistent and purposeful political course implemented in the last 20 years ensured the rapid and stable development of our country, the formation of strong economic potential, the construction of a modern society, the welfare of citizens, the effective solution of issues such as security and the construction of a modern army, and increased the international prestige of our country, and its strategic importance in the world has increased.

Key words: economic development, reforms, comparative figures, growth.

2020-ci il sentyabrın 27-də Ermənistanın davamlı hərbi təxribatlarına cavab olaraq başlamış vətən müharibəsində əldə edilmiş tarixi Zəfər və 2023-cü il sentyabrın 19-20-də həyata keçirilmiş lokal xarakterli antiterror tədbirləri nəticəsində 30 il ərzində xalqımızın qarşısında duran ən mühüm problem Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün tam bərpası məsələsi həll edilmişdir.

Hazırda həm ölkəmizdə, həm də regionumuzda yaranmış yeni reallıqlar aydın şəkildə göstərir ki, düşünülmüş, qətiyyətli, prinsipial və milli ideya ətrafında sıx birliyi və həmrəyliyi sayəsində ən mürəkkəb məsələlərin həllinə nail olmaq mümkündür.

Bu gün Azərbaycan xalqı formalaşmış yeni reallıqlar mühitində inamla və qürurla öz inkişafının növbəti mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Yeni dövrdə qarşıda duran strateji vəzifələrimiz müstəqilliyimizi əldə olunmuş nailiyyətləri daha da möhkəmləndirmək, Azərbaycanın davamlı və dayanıqlı inkişaf edən ölkəyə çevirməkdir. İşğaldan azad olunmuş ərazilərdə irimiqyaslı bərpa və yenidənqurma işlərinin Böyük Qayıdışın davam etdirilməsi, təhlükəsizliyin təmin olunması və müasir ordu quruculuğu, qabaqcıl elmə və yüksək texnologiyalara əsaslanan iqtisadiyyatın formalaşması, cəmiyyətin rifahının yüksəldilməsi, dövlət idarəçilik sisteminin təkmilləşdirilməsi, müstəqil xarici siyasətdə Azərbaycanın beynəlxalq mövqeylərinin daha da gücləndirilməsi cəmiyyət həyatında şəffaflığın və ictimai iştirakçılığın, həmçinin ölkədə mövcud siyasi dialoqun dərinləşdirilməsi, zəngin mədəni irsimizin, milli mənəvi dəyərlərimizin qorunması və digər məsələlər həyata keçirilən siyasətin prioritet istiqamətləri olacaqdır.

Hər bir vətəndaşın rifahının davamlı yaxşılaşdırılması üçün mühüm nailiyyətlər əldə olunmuşdur.

2003-2023-cü illərdə dövlətin sosial müdafiə və sosial təminat xərcləri 20 dəfədən çox artmış, orta aylıq nominal əmək haqqı isə 12 dəfə yüksələrək 923.1 manata çatmışdır. Son 5 ildə 4 milyon vətəndaşı

əhatə edən 4 sosial islahat paketi icra olunmuş, minimum pensiya məbləği 2.5 dəfə, orta pensiya məbləği 2.1 dəfə, sosial müavinət və təqaüd ödənişləri 5 dəfəyə yaxın artmışdır.

Ötən dövrdə 2.7 milyondan çox yeni iş yaradılması sosial siyasətin ən böyük uğurlarındandır. Yüksələn gəlir sayəsində banklara qoyulan əmanətlərin həcmi 5 dəfədən çox artaraq 12.9 milyon manat olmuşdur. Əhalinin sosial müdafiyyəyə daha çox ehtiyacı olan təbəqəsi, əlillər, müharibə veteranları, aztəminatlı vətəndaşlar daim diqqət mərkəzində olmuş, şəhid ailələrinə, müharibə ilə əlaqədar əlilliyi olan şəxslərə 148 min mənzil və fərdi ev, 7600 avtomobil verilmişdir.

2003-2023-cü illər ərzində qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həlli üçün ümumilikdə 8.7 milyard manat, o cümlədən dövlət büdcəsindən 5.6 milyard manat vəsait ayrılmışdır.

Prezidenti İlham Əliyevin Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 2003-2023-cü illərdə qazanılan iqtisadi uğurlar ölkəmizin ardıcıl yüksəlişini təmin etmişdir. Həyata keçirilən islahatlar nəticəsində yüksək rəqabət qabiliyyətinə yönəldilmiş vəsaitlər 3.2 dəfə, kənd təsərrüfatı məhsulları 2.1 dəfə, nəqliyyat sektorunda yük daşınması 2.1 dəfə, pərakəndə ticarət dövriyyəsi 4.4. dəfə, dövlət büdcəsinin gəlirləri 35.6 milyard manata və ya 29.1 dəfə, əhalinin real gəlirləri 3.3 dəfə, əhalinin banklardakı əmanətləri 12.9 milyard manata, kredit qoyuluşları 24 milyard manata çatmışdır.

Azərbaycanda elm, təhsil və səhiyyə sahələrinin davamlı inkişafına dövlət qayğısı əhəmiyyətli dərəcədə artmışdır. Sözü gedən sahələrdə infrastruktur müasirləşdirilmiş, insan kapitalı inkişaf etdirilmiş, bu məqsədlə dövlət əsaslı maliyyələşmə mexanizmi yaradılmışdır.

Dövlət büdcəsindən təhsilə ayrılan xərclər 17.6 dəfə artırılmış, müəllimlərin orta aylıq əmək haqqı 830 manata çatdırılmışdır. Ölkədə məktəbəqədər təhsilin əhatə dairəsi davamlı olaraq genişləndirilmiş, texniki bazası gücləndirilmiş və 1 milyondan çox şagirdin təlim şəraiti yaxşılaşdırılmış, rəqabətqabiliyyətli insan kapitalının formalaşdırılması və qabaqcıl ali məktəblərdə təhsil almasına dəstək göstərilmişdir.

Vətəndaşların sağlamlığının qorunması, göstərilən tibbi xidmətlərin səviyyəsinin və keyfiyyətinin yüksəldilməsi, əhalinin tibbi xidmətlərə və dərmanlara əlverişli şərtlərlə çıxışının təmin edilməsi ölkəmizdə həyata keçirilən sosial siyasətin istiqamətlərindəndir. 2003-2023-cü illərdə dövlət büdcəsindən səhiyyə xərcləri, 31.1 dəfə artırılmış 70%-dən çoxu regionlarda olmaqla 700-dən artıq səhiyyə müəssisələrində təmir və tikinti işləri aparılmış, 300-dək yeni Ailə Sağlamlıq Mərkəzi yaradılmışdır. Hazırda icbari tibbi sığorta üzrə xidmətlər 3300-dən artıq xidmət ilə hər bir vətəndaşı əhatə edir.

Ötən illər ərzində Azərbaycanın xarici siyasətində mühüm Xüsusiyyətlər əldə edilmiş, ölkəmizin beynəlxalq nüfuzu daha da yüksəlmişdir. Azərbaycan dünyada etibarlı tərəfdaş kimi tanınmış bir çox uğurlu beynəlxalq layihələrə imza atmış, təşəbbüslərlə çıxış etmişdir. Azərbaycan 155 ölkənin dəstəyi ilə 2012-2013-cü illər üçün BMT-nin təhlükəsizlik Şurasının geri-daimi üzvi seçilmişdir. Dünyada ən mötəbər beynəlxalq tədbirlərdən biri olan BMT-nin İqlim Dəyişmələri çərçivə konvensiyasının tərəfdar konfransının 29-cu Sessiyasının, COP29-un cari ildə ölkəmizdə keçirilməsinə dair yekdil qərar qəbul edilmişdir. Son 20 ildə Azərbaycan gəncliyinin fiziki və mənəvi inkişafı, gənc nəslin milli vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunması istiqamətində dövlət tərəfindən ardıcıl və sistemli tədbirlər həyata keçirilmişdir. Bu sahədə normativ hüquqi baza müasir dövrün tələblərinə uyğun və dünyada mövcud müsbət təcrübəyə əsaslanaraq təkmilləşdirilmiş, gənclərə xidmət göstərən, müasir standartlara cavab verən infrastrukturun yaradılması və inkişaf etdirilməsi təmin olunmuşdur. Bu dövr ərzində 32 “Gənclər evi” sosial xidmət müəssisəsi tikilmiş, ölkənin bütün inzibati ərazi vahidlərində gənclərin inkişaf və karyera Mərkəzi, təşkil olunmuş, 30 idman kompleksi və onlarla idman qurğusu istifadəyə verilmişdir.

İnsan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi, sisteminin səmərəliliyinin daha da artırılması bu istiqamətdə məqsədyönlü ardıcıl siyasətin aparılması ölkəmizdə hər kəsin hüquq və azadlıqlarının qorunmasını yeni səviyyəyə qaldırmışdı.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin çıxışından
2. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatlarından